

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของครู กับผลการประเมิน
คุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาสมุทรสาคร

**The Relationship Between School Administrator's Leadership Based On the Opinions of
Teachers and the Education Quality Based On Internal Assessment under the Jurisdiction of the
Samutsakhon Educational Service Area Office**

สิริรัชต์ แก้วงาม*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูกับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาสมุทรสาคร และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูกับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 340 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีคุณธรรมจริยธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.99 รองลงมาคือการมองกว้างและไกล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 และการมีความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 2) ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมทุกมาตรฐานมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 มาตรฐานด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.70 รองลงมาคือมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน กับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนในรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านการมีความสามารถมีความสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน และมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในมาตรฐานด้านการเรียนการสอน และมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
email: than.ya99@hotmail.com

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

The objectives of the research were to 1) study the school administrators' leadership based on other teachers' opinions and the result of internal quality assessment; 2) study the result of internal quality assessment of schools under the Samutsakhon Educational Service Area Office; and 3) to study the relationship between school administrators' leadership based on other teachers' opinions and the result of internal quality assessment of schools. The research variables were administrator's leadership and internal quality assessment of schools under the Samutsakhon Educational Service Area Office. The samples were 340 elementary school teachers under the Samutsakhon Educational Service Area Office. The research instrument was a questionnaire evaluated by a computer. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient.

The findings revealed the following: 1) Overall, the school administrators had leadership at the highest level with a mean of 4.74. The highest rated aspect was ethics and moral aspect with a mean of 4.99. The following aspect was prudence with a mean of 4.95 and credibility with a mean of 4.94. 2) The overall result of internal quality assessment in all standards was at a moderate level with a mean of 3.34. The teaching-learning standard had the highest mean of 3.7. The second highest was the learner's quality standards with a mean of 3.37. 3) Overall, the school administrators' leadership and internal quality assessment was not significantly related. Considering each aspect, the administrators' leadership was related to the results of the internal quality assessment in learner's quality standards and the development of learning community at a .01 level of significance. Moreover, the administrators' leadership in the creative aspect was related to the result of internal quality assessment in teaching-learning and educational management standards at a .01 level of significance.

Keywords: leadership, the results of internal quality assessment of schools.

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมโลกที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดนและอย่างรวดเร็วเมื่อผสมผสานกับปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่มีแนวโน้มให้เห็นว่า สังคมไทยกำลังก้าวสู่ภาวะวิกฤต การจะแก้ภาวะวิกฤตได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญคือ คุณภาพของคน การพัฒนาคุณภาพของคนจึงมุ่งไปที่การศึกษา ให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การศึกษาต้องทำให้คนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (ณัฐพล ชุมวรฐายี, 2545)

เริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่งต้องพัฒนาคุณภาพของตน ต้องให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นแก่ผู้ปกครองได้ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ด้วยความจำเป็นที่จะต้องประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงบังเกิดกฎหมายแม่บทของการปฏิรูปการศึกษา คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) (สถาพร หามา, 2552) การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในทุกระดับของวงการการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างประสานสอดคล้องกันเป็นระบบมุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพอันได้แก่ทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นตัวชี้วัดการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้ ซึ่งโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลผลิต คือ นักเรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน ตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้นจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการสร้างเชื่อมั่นว่า สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน (พิสตา ดิหริ่ง, 2552)

ภาวะผู้นำคือกระบวนการใช้อิทธิพลต่อพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อให้ได้ความสำเร็จตามเป้าหมาย (Bass, 1990) ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้นำขององค์กรโดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีภาวะผู้นำเพราะการที่ผู้บริหารเป็นผู้มีภาวะผู้นำจะส่งผลให้การทำงานในองค์กรบรรลุเป้าหมายและจำเป็นต้องดำเนินการบริหารการศึกษาในโรงเรียนโดยต้องคำนึงถึงการเจริญเติบโตและความก้าวหน้าของโรงเรียนด้วย ความสำเร็จของผู้บริหารโรงเรียนนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางการบริหารของผู้บริหารโดยตรงแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความทุ่มเทร่วมมือร่วมใจของคณะครูและผู้ร่วมงานทุกกลุ่มอีกด้วย ซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำและศิลปะในการบริหารเพื่อให้คณะครูและผู้ร่วมงานฝ่ายอื่นๆ ปฏิบัติงานให้เต็มความสามารถ ด้วยความเต็มใจและมีความสุขอยู่กับหมู่คณะและอาชีพของตน ภาวะผู้นำและคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของบริหารอย่างมาก นอกจากนี้ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนยังส่งผลให้ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอาจจะขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์กรหมายถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goal) หรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างภาวะผู้นำ (Leaders) และผู้ตาม (Followers) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Shared Purposes) หรือเป็นความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้กาสนับสนุนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2551) ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความสำคัญมากในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนาองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีมี

คุณภาพมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาหารือและดูแลให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมโดยบทบาทของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแกนหลักในทุกขั้นตอนของการดำเนินการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)ทั้งหลาย ได้เกิดความมั่นใจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผู้รับการศึกษาทุกคนอย่างทั่วถึง ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำที่มีความสัมพันธ์ ในการดำเนินงานในช่วงเปลี่ยนผ่านให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเต็มที่

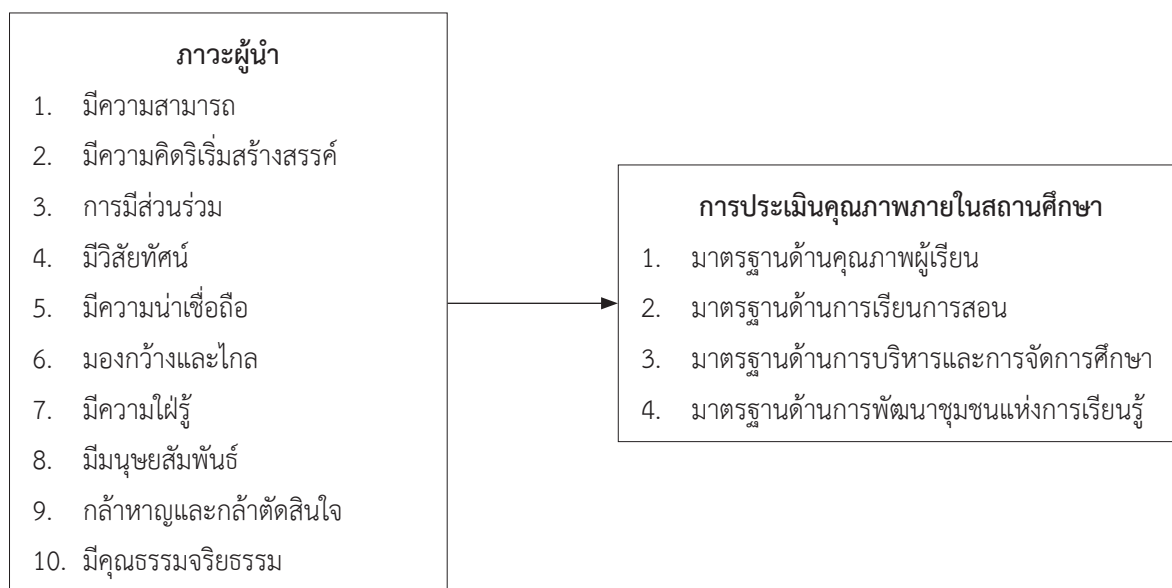
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครมีนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกและจัดโครงการอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำในการดำเนินการวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครมีการดำเนินการประเมินผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละสถานศึกษาได้ตามความจำเป็นเพื่อให้มีผลต่อคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรมขึ้น

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณภาพการศึกษาตามผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูเพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียน สามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การจัดการศึกษาปรับปรุงและส่งเสริมให้โรงเรียนให้บรรลุประสิทธิผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินภายนอกจากองค์การมหาชนตามรูปแบบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูกับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูกับผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2554 จำนวน 104 โรงเรียน รวมครูจำนวนทั้งสิ้น 2,274 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 340 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างรายอำเภอจากนั้นสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลากในแต่ละรายอำเภอ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ขออนุญาตจากโครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เพื่อขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษา ให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

2.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปยังโรงเรียน สอดของติดแสตมป์จำหน่ายซองถึงแบบผู้วิจัยเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ตอบแบบสอบถามในการส่งคืนแบบสอบถามแก่ผู้วิจัย ภายใน 30 วัน

2.3 ถ้าไม่ได้แบบสอบถามคืนภายในเวลาที่กำหนดผู้วิจัยจะติดตามโดยใช้โทรศัพท์ติดต่อกับโรงเรียนเพื่อ

ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามและเดินทางไปรับด้วยตนเอง

2.4 รวบรวมข้อมูลและแบบแบบสอบถามตรวจสอบความสมบูรณ์ ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 340 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปโดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ได้กำหนดค่าของคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมาก

3 คะแนน หมายถึง มีระดับการปฏิบัติปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

3.3 วิเคราะห์เกี่ยวกับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและโดยภาพรวมมาจัดอันดับตามเกณฑ์

3.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดย (r) ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ค่าสัมประสิทธิ์ r

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่งหน้าที่		
- ครูประจำการ	238	69.71
- ครูอัตราจ้าง	102	30.29
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
- ต่ำกว่า 6 ปี	216	63.24
- 6 - 10 ปี	124	36.76

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้เป็นครูจำนวน 340 คน โดยเป็นครูประจำการ 238 คน คิดเป็นร้อยละ 69.71 และเป็นครูอัตราจ้างจำนวน 102 คนคิดเป็นร้อยละ 30.29 และมีประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียนปัจจุบันต่ำกว่า 6 ปี จำนวน 216 คนคิดเป็นร้อยละ 63.24 มีประสบการณ์ 6 - 10 ปีจำนวน 124 คนคิดเป็นร้อยละ 36.76

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียน

ภาวะผู้นำ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. การมีคุณธรรมจริยธรรม	4.99	0.53	มากที่สุด
2. การมองกว้างและไกล	4.95	0.20	มากที่สุด
3. การมีความน่าเชื่อถือ	4.94	0.19	มากที่สุด
4. การมีความสามารถ	4.93	0.17	มากที่สุด
5. การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.91	0.17	มากที่สุด
6. การมีความใฝ่รู้	4.90	0.25	มากที่สุด
7. การมีความกล้าหาญและกล้าตัดสินใจ	4.90	0.27	มากที่สุด
8. การมีมนุษยสัมพันธ์	4.89	0.29	มากที่สุด
9. การมีวิสัยทัศน์	4.82	0.28	มากที่สุด
10. การมีส่วนร่วม	4.74	0.36	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.90	0.17	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และ S.D. เท่ากับ 0.36 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทั้ง 10 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.74 - 4.99 ประเด็นที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.99 และ S.D. เท่ากับ 0.53 รองลงมาคือการมองกว้างและไกล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 และ S.D. เท่ากับ 0.20 และการมีความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 และ S.D. เท่ากับ 0.19

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

คุณภาพการศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. มาตรฐานด้านการเรียนการสอน	3.70	0.27	มาก
2. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน	3.37	0.25	มาก
3. มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา	3.35	0.48	ปานกลาง
4. มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้	2.84	0.95	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.34	0.27	ปานกลาง

ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมทุกมาตรฐานมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 และ S.D. เท่ากับ 0.27 โดยมาตรฐานด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.70 และ S.D. เท่ากับ 0.27 รองลงมาคือมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และ S.D. เท่ากับ 0.25 ส่วนมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 2.84 และ S.D. เท่ากับ 0.95

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณภาพการศึกษาตามผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	Y1	Y2	Y3	Y4	X	Y
X1	1															
X2	.478**	1														
X3	.454**	.613**	1													
X4	.299**	.661**	.722**	1												
X5	.088	.230**	.153**	.229**	1											
X6	.095	.221**	.151**	.246**	.856**	1										
X7	.063	.160**	.162**	.238**	.542**	.584**	1									
X8	.040	.119*	.164**	.203**	.431**	.482**	.906**	1								
X9	-.021	.097	.107**	.191**	.439**	.480**	.893**	.907**	1							
X10	.021	.050	.064	.076	.100	.108*	.200**	.199**	.207**	1						
Y1	-.111*	-.019	-.011	.032	-.021	-.038	-.041	-.005	-.026	-.035	1					
Y2	-.040	.134*	.009	.058	-.029	-.020	-.032	-.024	-.011	-.047	.133*	1				
Y3	-.007	.127*	.000	.028	-.035	-.038	-.048	-.060	-.033	-.051	-.029	.915**	1			
Y4	.144**	.032	.047	-.028	.007	-.053	-.070	-.090	-.073	-.032	-.064	.284**	.440**	1		
X	.351**	.537**	.587**	.618**	.595**	.622**	.763**	.730**	.707**	.488**	-.041	-.011	-.031	-.031	1	
Y	.001	.094	.015	.025	-.030	-.061	-.076	-.075	-.060	-.062	.385**	.814**	.848**	.651**	-.049	1

* หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

** หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.049$) 5) ภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนด้านการมีความสามารถ (X1) มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน (Y1) และมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Y4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -0.111$ และ 0.144)

ตามลำดับ) 6) ภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X2) มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในมาตรฐานด้านการเรียนการสอน (Y2) และมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา (Y3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.134$ และ 0.127 ตามลำดับ)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร สามารถสรุปผลได้ดังนี้คือ

- 1) ผู้ให้ข้อมูลเป็นครูจำนวน 340 คน โดยเป็นครูประจำการ ร้อยละ 69.71 และเป็นครูอัตราจ้าง ร้อยละ 30.29 และมีประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียนปัจจุบัน ต่ำกว่า 6 ปี ร้อยละ 63.24 มีประสบการณ์ 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.76
- 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสรุปว่ามีภาวะผู้นำรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทั้ง 10 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.74 - 4.99 ประเด็นที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.99 รองลงมาคือการมองกว้างและไกล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 และการมีความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94
- 3) ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมทุกมาตรฐานมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 โดยมาตรฐานด้านด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.70 รองลงมาคือมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ส่วนมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 2.84
- 4) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.049$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 การวิจัยในครั้งนี้มีข้อค้นพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด รองลงมาอันดับสองคือด้านการมองกว้างและไกลและด้านการมีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้าย ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้คือ

- 1) ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่งซึ่งอาจเป็นผลมาจากผู้บริหารยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมชาย ธีรชัยเสวิน (2554) ที่ว่าภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการมีคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 อยู่ในระดับมาก
- 2) การมองกว้างและไกล มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่สองอาจเป็นผลมาจากสมรรถของผู้บริหารตามกฎของ ก.พ.
- 3) ด้านการมีความน่าเชื่อถือ มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่สาม
- 4) ด้านการมีความสามารถ มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่สี่
- 5) ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่ห้า
- 6) ด้านการมีความใฝ่รู้มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่หก
- 7) ด้านการมีความกล้าหาญและกล้าตัดสินใจมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่เจ็ด
- 8) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่แปด
- 9) ด้านการมีวิสัยทัศน์มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่เก้า

10) ด้านการมีส่วนร่วมมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้อง กับซึ่งสอดคล้องกับ กวี วงศ์พัฒน์ (2542) ที่กล่าวถึงการใช้หลักการและทฤษฎีการบริหารของผู้บริหาร ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีทางการบริหาร เพื่อเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงานโดยนำหลักการและทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน เช่น ผู้บริหารใช้บทบาทหน้าที่ในการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีวิธีการสรรหาบุคลากรเข้าทำงานได้เหมาะสมกับความสามารถรู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่รู้จักการบริหารเวลาได้เป็นอย่างดี

ประเด็นที่ 2 ผลการวิจัยในครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในปีการศึกษา 2553 ในภาพรวมทุกมาตรฐานมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยมาตรฐานด้านด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ส่วนมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย พึ่งอิม (2553) ที่กล่าวว่าครูไม่สนใจการประเมินคุณภาพการศึกษา และมีความคิดว่าการประเมินเป็นการเพิ่มภาระงานจากงานประจำ เสียเวลาเสียงบประมาณและกำลังคน จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง เพราะการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามีหน่วยงานกลางซึ่งมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการประเมินมีการกำหนดระดับคะแนนตามมาตรฐานที่ค่อนข้างสูงแต่ในสภาวะการณ์จริงๆ โรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนที่ครูไม่ครบชั้นไม่สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามมาตรฐานได้

ประเด็นที่ 3 ผลการวิจัยในครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน กับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.049$) เพราะการสอบถามความคิดเห็นในเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสอบถามจากครูในโรงเรียน ซึ่งครูอาจมีความคิดเห็นเข้าข้างผู้บริหารของตนเอง แต่การประเมินผลคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นผลการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานต้นสังกัดซึ่งมีการกำหนดระดับค่ามาตรฐานที่แน่นอน และการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยองค์กร หรือหน่วยงานต้นสังกัดเป็นไปตามความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรใช้ทักษะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและผู้บริหารโรงเรียนควรปรับปรุงวิธีการทำงานตามความคิดเห็นของส่วนรวม เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ครูตามความเหมาะสมซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผลการประเมินคุณภาพภายในสอดคล้องกับการทำงานตามคุณลักษณะของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

1.2 ผู้บริหารควรมีทักษะกระบวนการ PDCA และ KPI ในการทำงานเพื่อเป็นการประเมินขั้นตอนการทำงานในทุกฝ่ายงาน ซึ่งจะส่งผลให้การประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานเพราะมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามขั้นตอน

- 1.3 ผู้บริหารควรนำประสบการณ์ของบุคลากรแต่ละคนมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ
- 1.4 ผู้บริหารควรมีการวางแผนเพื่อรองรับการใช้ tablet ซึ่งจะเป็นการและส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา
- 1.5 ผู้บริหารควรประชุมวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียน
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในการดำเนินงานตามขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กวี วงศ์พุด. (2542). *ภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพ.
- กรมวิชาการ. (2542). *การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร.
- วิชัย ศรีเสน่ห์. (2542). *ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารดีเด่น โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐพล ชุมวรฐายี. (2545). *บันไดสู่การประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บัคพอยท์.
- พระมหาสมชาย วีระชัยเสวิน. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- พิสดาร ดีหรั่ง. (2552). *บทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายในตามทฤษฎีของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: Diamond in Business World.
- สถาพร หามา. (2552). *การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนตามทฤษฎีของครูผู้สอนอำเภอบางสะพานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ . (2548) *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: วีรตันเอดดูเคชั่นจำกัด.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2554). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติ = Leadership: Theory and Practice*. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.

- สุรียนต์ เถายะบุตร. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์. ค.ม. สกลนคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สการวรัตน์ สู้สุข. (2547). *การศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชลบุรี*. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- Bass, Bernard M. & Avalor Bruce, *J Manual of Multifactor Leadership Questionnaire* Palo alto, California: Consulting Psychologist Press 1990.

ผู้เขียน

นางสาวสิริรัชต์ แก้วงาม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

email: than.ya99@hotmail.com